

Raport științific privind implementarea proiectului în

Etapa III: 2017 (1.01.2017-30.09.2017)¹

Proiect PN-II-RU-TE-2014-4-0017, Contract 286/2015: *Social sustainability and acceptability of biomass production and utilization in Northern Eastern Romania (BiomassS)*

Laura Bouriaud, Cosmin Coșofreț, Mihaela Mutu, Ramona Scriban, Marian Viorel Gogan, Raluca Nichiforel

Cuprins

1	Obiectivele etapei.....	2
2	Activități realizate și rezultate obținute.....	2
2.1	Investigarea responsabilității sociale corporative a utilizatorilor industriali de biomasă	2
2.2	Evaluarea sustenabilității și acceptabilității sociale a modelului de alocare a biomasei.....	3
2.2.1	<i>Integrarea rezultatelor cu privire la resursă și cerere</i>	<i>3</i>
2.2.2	<i>Indicatori specifici de analiză a sustenabilității sociale a modelului de alocare a biomasei.</i>	<i>4</i>
3	Rezultate livrate pe etapa	9
3.1	Gradul de îndeplinire a indicatorilor	9
3.2	Rezultate (publicații)	9

¹ Rezultate preliminare ale cercetărilor. A nu se cita.

1 Obiectivele etapei

Obiectivul general al acestui proiect îl constituie evaluarea sustenabilității sociale a modelului actual de alocare a resursei în producția de biomasă lemnoasă.

Cea de-a treia etapă a acestui proiect a avut următoarele obiective specifice:

- 1) Investigarea responsabilității sociale corporative a utilizatorilor industriali de biomasă;
- 2) Evaluarea sustenabilității și acceptabilității sociale a modelului de alocare a biomasei.

2 Activități realizate și rezultate obținute

2.1 Investigarea responsabilității sociale corporative a utilizatorilor industriali de biomasă

Activitățile propuse pentru realizarea acestui obiectiv au privit identificarea populației țintă și conceperea, testarea și realizarea de interviuri cu utilizatori industriali de biomasă.

În baza codului CAEN și prin investigarea bazelor de date achiziționate prin proiect precum și a celor disponibile online, s-au identificat un număr de opt utilizatori industriali de biomasă lemnoasă pentru producerea de energie (Tabelul 1).

NrCrt	Societate	Înființare	Localitate	Judet	Termic (MW/h)	Electric (MW/h)
1	A6 IMPEX	2007	Dej	Cluj	0	9.73
2	BIOENERGY SUCEAVA	2013	Bucuresti	Bucuresti	0	26
3	EGGER ROMANIA	2014	Radauti	Suceava	0	14.5
4	HOLZINDUSTRIE SCHWEIGHOFER Sebes (Bioelectrica Transilvania srl)	2003	Sebes	Alba	36.1	10.9
5	HOLZINDUSTRIE SCHWEIGHOFER Radauti (Bioelectrica Transilvania srl)	2008	Radauti	Suceava	55.5	15
6	HOLZINDUSTRIE SCHWEIGHOFER Reci (Bioelectrica Transilvania srl)	2015	Reci	Covasna	38	15
7	RIG BIOMASS	2010	Tarcau	Neamt	0	1.25
8	SAUCOLEMN	2014	Vama	Suceava	3.44	0.3
9	SORTILEMN	2013	Gherla	Cluj	7	1.23
	Total				140.04	93.91

În mai 2017 s-a testat un protocol de interviu care a fost administrat în perioada mai-iulie. Protocolul de interviu a cuprins trei mari teme (cunoaștere activitate firmă, în general, investigare responsabilitate corporativă de mediu și investigare responsabilitate

corporativă în domeniul social) care au grupat 17 întrebări cu răspuns liber. O parte din datele culese în cadrul interviurilor au fost utilizate pentru prezentarea la conferința internațională din Slovenia, Bled (SEEP, 2017).

2.2 Evaluarea sustenabilității și acceptabilității sociale a modelului de alocare a biomasei

2.2.1 Integrarea rezultatelor cu privire la resursă și cerere

Principalele activități de cercetare au privit studiarea raportului de predictibilitate a resursei și productivitate/ set de actori din filiera lemnului, a raportului dintre resursa alocată/resursă necesară, precum și analiza percepțiilor sociale/inițiativelor responsabile ale utilizatorilor industriali.

Predictibilitatea asupra resursei în raport cu setul de actori angrenați în activitățile din domeniul forestier și în raport cu resursa necesară este subiectul unei prezentări în cadrul unui atelier tematic organizat la Jena, Germania, cu titlul „Wood balance in Romania” (Jena, 2017). Rezultatele unei analize de tip cerere-ofertă sugerează existența unei diferențe neacoperite statistic de cc. 20-30% între resursa necesară și cea oficial alocată sectorului forestier. Pe de altă parte, analiza în componente principale (Figura 1) arată o variație mare la nivel regional a cererii în segmentul exploatare forestieră și în segmentul de industrializare primară a lemnului.

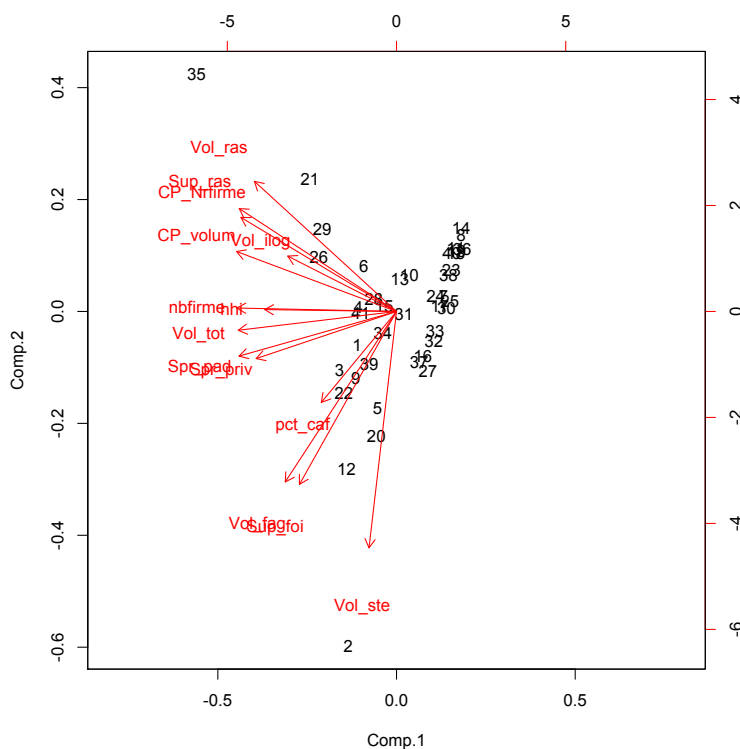

Figura 1. Distribuția județelor (numere) în funcție de principalii factori ai cererii (variabilele diferențiate prin culoarea roșie).

Analiza percepțiilor sociale/inițiativelor de responsabilitate socială corporativă a făcut

obiectului unei prezentări la conferința internațională din Slovenia (SEEP, 2017: Laura Bouriaud, Cosmin Cosofret, Ramona Scriban, Marian Gogan, Mihai Enescu, Liviu Nichiforel: Social networks and norms driving the firewood market for households needs) precum și a unui articol în pregătire în cooperare cu cercetători în sociologie rurală de la IRSTEA, Bordeaux, Franța.

2.2.2 Indicatori specifici de analiză a sustenabilității sociale a modelului de alocare a biomasei.

2.2.2.1 *Baza teoretică a analizei modelului social de alocare a biomasei*

Începând chiar cu anii 1991, s-a afirmat că firmele care se ocupă de Responsabilitatea Socială Corporativă „ar trebui să se străduie să facă profit, să respecte legea, să fie etice și să fie un bun cetățean corporatist” (Carroll, 1991). Definiția avansată de Carroll (1991) conferă responsabilității sociale corporative patru elemente constitutive, și anume: *economic, legal, etic și filantropic* detaliate astfel (Burton și Goldsbey, 2009):

1. *Economic* – responsabilitatea de a avea câștig în urma investiției stakeholderilor
2. *Legal* – responsabilitatea de a respecta legea.
3. *Etic* – responsabilitatea de a adera la norme sociale necodificate de legi dar așteptate de către actorii care operează în societate
4. *Filantropic* – responsabilitatea de a avea un rol definit în ajutorul voluntar pentru un segment al societății.

De asemeni, Comisia Europeană definește Responsabilitatea Socială Corporativă ca fiind un concept prin care companiile decid în mod voluntar să „integreze preocupări sociale și de mediu în operațiunile lor de afaceri dar și în relațiile cu părțile interesate” (COM, 2001, 366).

În acest registru de preocupări, relația dintre furnizorul / producătorul de biomasă și comunitățile locale este o problemă de actualitate, care a devenit mult discutată în special din perspectiva accesului la lemnul de foc. Legislația din domeniul silvic (codul silvic) are prevederi prin care susține utilizarea resurselor forestiere la nivelul comunităților locale. Cu toate acestea implementarea prin legislația subsecventă a acestor obiective de politică forestieră s-a dovedit defectuoasă, fapt concretizat prin actuala criză a lemnului de foc, ca expresie a ne-satisfacerii așteptărilor comunităților locale. Deși modul de gestionare a resurselor forestiere trebuie să se supună aceluiași reguli de regim indiferent de forma de proprietate, transferul produselor rezultate către comunitățile locale poate fi influențat major de către forma de proprietate. Pentru descrierea acestei relații dintre comunitățile locale și furnizor/producător am folosit modelul dezvoltat de *Schlager and Ostrom* (1992) asupra celor 5 drepturi de proprietate ale managementului forestier, adaptat conform obiectivelor proiectului (*figura 2*). Se pot diferenția patru sisteme de utilizare a resurselor forestiere, care diferă în funcție de gradul de acceptabilitate socială:

- sistemul privat – bazat pe forma de proprietate privată asupra pădurilor – în care dreptul de vânzare al producției de biomasă aparține proprietarului;

- sistemul comunitar (obște, composesorat) – bazat pe forma de proprietate comună – în care membrii comunității pot fi implicați în mod direct în procesul decizional;
- sistemul municipal – bazat pe proprietate publică a UAT – în care membrii comunității pot fi implicați indirect în procesul decizional prin consilierii locali;
- sistemul de stat – bazat pe forma de proprietate publică a RNP-Romsilva – și în care prevederile legislative speciale sunt cele care pot asigura transferul către membrii comunităților locale.

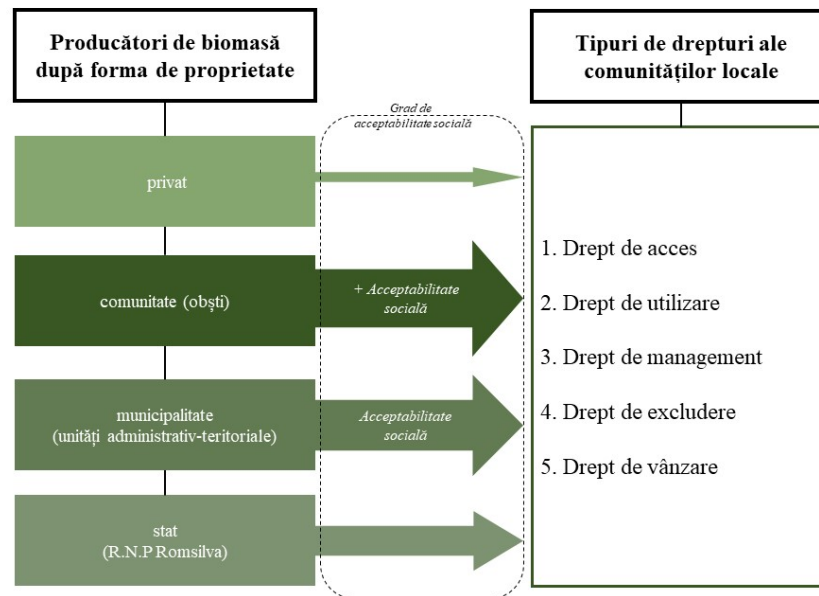

Figura 2. Gradul de acceptabilitate socială în funcție de forma de proprietate

2.2.2.2 Sisteme de evaluare a sustenabilității sociale adaptabile la nivel regional

În momentul de față, evaluarea sustenabilității sociale este cel mai bine adresată de către standardele de certificare a managementului forestier. La nivel internațional sunt două 2 scheme de certificare:

1. FSC® (Forest Stewardship Council®), este o organizație non-guvernamentală non-profit prin care se fundamentează standarde de certificare a managementului forestier din punct de vedere ecologic, economic cât și social. Este un sistem apărut încă din anul 1993 și aplicat pe scară largă în pădurile lumii.
2. PEFC® (The Programme for the Endorsement of Forest Certification) este o organizație non-guvernamentală non-profit dedicată promovării managementului durabil al pădurilor prin certificarea independentă a terților. Acest tip de certificare este adresat, în mod special, proprietarilor mici și mijlocii.

În prezent, în România se aplică doar schema de certificare FSC®, prin intermediul diferitelor organisme de certificare care își însușesc un standard de certificare, adaptat la cerințele legale din România. Sistemul a început să fie implementat în România încă din anul 2002 prin certificarea Ocoalelor Silvice Văratec și Târgu Neamț. În anul 2005 s-a certificat și Ocolul Silvic Năruja, ca prim ocol silvic privat. În momentul de față RNP-Romsilva are 2,54 milioane hectare certificate, iar 25 de ocoale silvice private sunt certificate.

Evaluarea respectării criteriilor și indicatorilor specifici pentru sustenabilitatea socială conform criteriilor de certificare este abordată prin diferiți indicatori (Tabelul 2).

Tabelul 2. Evaluarea sustenabilității sociale a producției de biomasă actuală prin diferiți indicatori de certificare a managementului forestier*

PRINCIPIUL 2. PROPRIETATEA, DREPTURILE DE FOLOSINȚĂ ȘI RESPONSABILITĂȚILE AFERENTE. Drepturile de proprietate și de folosință îndelungată asupra terenului și resurselor pădurii vor fi definite clar, documentate și stabilite pe cale legală.	
Criterii	Indicatori
2.2. Comunitățile locale care au drepturi legale de proprietate sau de folosință își mențin dreptul de control asupra activităților forestiere în măsura în care acest lucru este necesar pentru protejarea drepturilor sau resurselor lor, sau pot decide, în cunoștință de cauză și liber consimțit, să împuternicească o organizație în acest scop.	2.2.1. Drepturile legale de proprietate sau de folosință a comunităților locale sau a altor părți interesate trebuie identificate, documentate și respectate.
	2.2.3. Organizația va asigura comunităților locale acces în pădure pentru colectarea pentru consum propriu a produselor nemleinoase precum ciuperci, plante medicinale și fructe de pădure.
	2.2.4. Organizația va asigura comunităților locale acces controlat pentru a lua sau cumpăra la un preț rezonabil lemn pentru consum propriu (ex. lemn de foc).
2.3. Se vor utiliza mecanisme potrivite pentru rezolvarea disputelor privind drepturile de proprietate și folosință. Circumstanțele și situația oricăror dispute vor fi menționate în mod explicit în evaluarea efectuată în vederea certificării. Disputele de mare amploare în care sunt implicate interese numeroase, duc în mod normal, la descalificarea unei operațiuni de la procesul de certificare.	2.3.1. Înregistrările despre disputele privind drepturile de proprietate și de folosință vor fi păstrate.
	2.3.2. Se vor depune toate eforturile posibile pentru a soluționa conflictele prin discuții ce au ca și scop atingerea unui acord sau consimțământ.
	2.3.3. Conflictele vor fi rezolvate în instanțe judecătorești independente.
PRINCIPIUL 4. RELAȚIILE CU COMUNITATEA ȘI DREPTURILE ANGAJAȚILOR. Activitățile de management forestier vor menține sau vor îmbunătăți bunăstarea socială și economică pe termen lung a muncitorilor și a comunităților locale.	
4.1. Comunităților care se află în interiorul sau lângă fondul forestier	4.1.1. Organizația asigură localnicilor posibilități egale pentru angajare, promovare, concediere, salarizare, beneficii de serviciu

<p>administrat trebuie să li se ofere posibilități de angajare, acces la instruire și alte servicii.</p>	<p>și oportunități de instruire.</p>
	<p>4.1.2. Trebuie să existe dovada eforturilor depuse în vederea asigurării unui loc de munca stabil pentru toți angajații.</p>
	<p>4.1.3. Nu există discriminări în ceea ce privește accesul la funcțiile de bază și la serviciile sociale precum sănătatea, educația, concediul, turism.</p>
<p>4.4. Planurile de management și operațiunile trebui să includă rezultatele evaluării impactului social. Persoanele și grupurile afectate în mod direct de operațiunile de management sunt permanent consultate.</p>	<p>4.4.1. Organizații medii și mari: organizația prezintă un sistem implementat pentru evaluarea impactului social care vine din partea activităților de administrare forestieră, incluzând cel puțin: 1) identificarea grupurilor afectate; 2) consultarea grupurilor afectate; 3) identificarea impactului principal a operațiunilor asupra grupurilor afectate; 4) specificarea măsurilor de reducere a impacturilor negative identificate; 5) monitorizarea eficacității măsurilor de consultare cu grupurile afectate;</p>
	<p>4.4.2. Organizații medii și mari: organizația prezintă un sistem de documentare a preocupărilor și cerințelor părților interesate urmate de răspunsuri relevante din partea organizației.</p>
	<p>4.4.3. Organizații mici: organizația va trebui să dirijeze și să țină evidența discuțiilor părților interesate cu privire la valorile sociale, socio-economice și culturale care ar putea fi afectate de amploarea managementului forestier.</p>
	<p>4.4.4. Rezultatele evaluării impactului social (când poate fi aplicat) și discuțiile cu părțile interesate sunt luate în considerare în deciziile administrative și sunt luate în considerare de-a lungul procesului de realizare a planurilor de management.</p>
<p>4.5. Se utilizează mecanisme corespunzătoare pentru rezolvarea reclamațiilor /nedreptăților și pentru asigurarea unei compensații echitabile în cazul pierderilor sau stricăciunilor ce afectează drepturile legale, proprietatea, resursele sau mijloacele de trai ale populației locale. Se vor lua măsuri pentru evitarea unor asemenea pierderi sau daune.</p>	<p>4.5.1. Organizația va lua măsuri pentru a preveni cazurile de pierderi sau daune rezultate din efectuarea unor operațiuni forestiere asupra resurselor comunității locale.</p>
	<p>4.5.2. Organizația va aplica un sistem de rezolvare a reclamațiilor incluzând discuțiile cu părțile afectate pentru obținerea unei înțelegeri (din punctul de vedere al pierderilor de proprietate, sănătate și daune ale proprietăților sau încălcări de lege).</p>
	<p>4.5.3. Se va oferi o compensație justă în cazul pierderilor sau daunelor cauzate de organizație, când sunt afectate drepturile legale, proprietatea, resursele și traiul populației locale.</p>

*Sursa: „Standardului NEPCon interimar pentru evaluarea managementului forestier în România”.
<https://www.nepcon.org/sites/default/files/Files/FSC/Stakeholder-info/Standards/NEPCon-Interim-Standard-Romania-30Jan15-v2.pdf>

2.2.2.3 *Indicatori de sustenabilitate socială prin evaluarea relației producător – comunitate locală*

Din analiza percepțiilor sociale ale comunităților studiate, a responsabilității sociale corporative a utilizatorilor de biomasă pentru producerea de energie și a sistemului de indicatori utilizați în prezent pentru certificarea forestieră s-a desprins necesitatea alcătuirii unor indicatori de sustenabilitate socială centrați pe comunitatea locală, și în special pe relația dintre utilizatorul industrial sau producătorul de biomasă și comunitatea locală. Indicatorii ar trebui să acopere mai multe categorii de priorități:

1. De investigare a modului de utilizare la nivel local a resursei:

- a. în ce măsură comunitatea locală beneficiază de biomasa produsă în zonă?
- b. există o formă de transfer direct a biomasei către comunitatea locală?
- c. care sunt pașii necesari pentru aprobarea dreptului de recoltare a masei lemnoase?
- d. care este gradul de satisfacere a cererii locale de biomasă?

2. De caracterizare a participării la decizii de management:

- a. În ce măsură comunitățile locale pot decide privind utilizarea masei lemnoase?
- b. În ce măsură comunitățile locale sunt implicate în procesul decizional al utilizării resursei forestiere?

3. De caracterizare a transferabilității și alienabilității dreptului de proprietate pentru optimizarea alocării biomasei:

- a. Care sunt restricțiile în tranzacționarea cu terenuri forestiere ?
- b. Care sunt restricțiile în tranzacționarea masei lemnoase recoltate?
- c. În ce condiții se permite concesionarea terenului pentru producerea de biomasă?

Un sistem de indicatori de evaluare a sustenabilității sociale din punctul de vedere al proprietarului privat de pădure a fost acceptat spre publicare în Land Use Policy (Nichiforel et. al, 2017). Metodologia propusă poate fi adaptată și în cazul comunităților locale.

3 Rezultate livrate pe etapa

3.1 Gradul de îndeplinire a indicatorilor

În cadrul etapei 2017 s-au realizat majoritatea indicatorilor propuși, după cum se detaliază în tabelul 3.

Tabelul 3. Îndeplinirea indicatorilor de activitate (Rezultate livrate pe etapă, conform Contract PN-II-RU-TE-2014-4-0017)

Etapa	Indicator de activitate	Gradul de realizare
2017	Două articole ISI acceptate spre publicare.	Două articole ISI acceptate spre publicare.
	Două articole BDI publicate	Un articol ISI publicat Un articol ISI trimis spre evaluare
Alte rezultate: <ul style="list-style-type: none">• Două participări la conferințe internaționale• Participarea la un atelier de lucru (Wood balance in Europe) organizat de Institutul Max Planck, Jena, Germania• Inițierea unei cooperări cu cercetători în sociologie rurală de la IRSTEA Bordeaux, Franța• Șase lucrări de licență și disertație conduse de studenți și masteranzi în cadrul proiectului		

3.2 Rezultate (publicații)

Articole ISI acceptate

1. Liviu Nichiforel, Kevin Keary, Philippe Deuffic, Gerhard Weiss, Bo Jellesmark Thorsen, Georg Winkel, Mersudin Avdibegovic, Zuzana Dobšinská, Diana Feliciano, Paola Gatto, Elena Gorriz Mifsud, Marjanke Hoogstra-Klein, Michal Hrib, Teppo Hujala, Laszlo Jager, Vilém Jarský, Krzysztof Jodlowski, Anna Lawrence, Diana Lukmine, Špela Pezdevšek Malovrh, Jelena Nedeljković, Dragan Nonić, Silvija Krajer Ostoić, Klaus Pukall, Jacques Rondeux (...), Laura Bouriaud, 2017. How private are Europe's private forests? A comparative property rights analysis. Land Use Policy. In press

2. Nichiforel L., Scriban R., Bouriaud L., Barnoaiea I., Coșofreț C., Barbu C., 2017. Governance of the forest restitution process: an application of the DPSIR model in Romania. Forest Policy and Economics. In press

Un articol ISI publicat

Feliciano, D., Bouriaud, L., Brahic, E., Deuffic, P., Dobsinska, Z., Jarsky, V., Lawrence, A., Nybakk, E., Quiroga, S., Suarez, C. and Ficko, A., 2017. Understanding private forest owners' conceptualisation of forest management: Evidence from a survey in seven European countries. Journal of Rural Studies, 54, pp.162-176.

Prezentări la conferințe internaționale

Laura Bouriaud, Cosmin Cosofret, Ramona Scriban, Marian Gogan, Mihai Enescu, Liviu Nichiforel, 2017. Social networks and norms driving the firewood market for households needs, 10th Internațional conference on Sustainable energy & Environmental protection, University of Maribor and University of the West of Scotland, 26-29th of June, 2017, Bled, Slovenia.

Laura Bouriaud, Mihai Enescu, Cosmin Cosofret, Ramona Scriban, Marian Gogan, Liviu Nichiforel, 2017. Wood energy use in Romania: prospects and challenges, 10th Internațional conference on Sustainable energy & Environmental protection, University of Maribor and University of the West of Scotland, 26-29th of June, 2017, Bled, Slovenia.

Lucrări de disertație și licență susținute în cadrul proiectului

Varvaroi, Andrian, 2017. Estimarea consumului de lemn în comuna Berchișești, Obștea Bucovina, Lucrare de licență, Facultatea de Silvicultură, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava

Doroftiei, Andrei Cătălin, 2017. Gestionarea pădurilor private în raza OS Botoșani și percepții ale proprietarilor de pădure cu privire la regimul silvic, Lucrare de disertație, Facultatea de Silvicultură, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava

Ursache Ioan, 2017. Caracterizarea mediului concurențial și al relației cu prestatorii de servicii în exploatarea lemnului în cadrul OS Brodina, Lucrare de disertație, Facultatea de Silvicultură, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava

Pașcău Niculae, 2017. Analiza strategică a unei firme de mici dimensiuni, în condiții de piață dominate de marii procesatori, Lucrare de disertație, Facultatea de Silvicultură, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava

Simon, Răzvan, 2017. Identificarea lanțului de aprovizionare cu lemn de foc în raza OS Pătrăuți. Lucrare de licență, Facultatea de Silvicultură, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava

Grigorean, Daniel, 2017. Regimul juridic al comercializării lemnului de foc în OS Marginea. Lucrare de licență, Facultatea de Silvicultură, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava